

Шочмо эл, порылык да чын верч!

Будь готов /

37-ше (3685) №,
2024 ий 13 сентябрь,
кугарня

0+

Ямде лий

1933 ий 1 февраль годсек лектеш.

Сай йолташ улына, куаналын лудына

Арня еда кажне кугарнян лектын шогышо «Ямде лий» газет түрлө йыжыным эртен. Изданий тачат юнкор-влакым кушта да ятыр йочан йоратыме газетшылан шотлалтеш. Савыктыш шуко темым авалта. Туддене пайдаланен веле моштыман. Лудшо-влаклан кажне ийын онгай конкурс-шамычым эртарена. Сенгыше-влакым диплом да пöлек дене палемдена.

«Ямде лий» – марла йоча газет. Тудым кажне икшыве палышаш. Шочмо йылмын сылнылыкшым, поянлыкшым нöргö тукум изинек умылен кушшаш. Тидлан школышто веле огыл, ешыштат кумыландыман. Теве Провой кундем Выльпысолаште илыше Николаевмыт еш (снимкыште) «Ямде лийым» кажне арнян куанен лудеш. Самырык ава, Екатерина Сергеевна, газетысе увер-влаклан туткышым ойыра. Кокымшо лаштыкыште савыктыме «Мама и дети» тунямбал конкурс нерген пален налын, Артём, Магдалина, Степан икшывыже-влак дене тагасымашыш ушнен. Газет ушанле да вучымо йолташышт гаяк лийын.

З.ТИМОФЕЕВА.

Фото-влакым еш архивла гыч налме.

Подписке – 2025 ий

Кызыт Россий мучко 2025 ийын икымше пелийжылан газет ден журнал-влаклан подпискым ыштыме тургым тунгалын. «Ямде лий» газетлан түрлө йöным кучылтын возалташ лиеш:

● почто гоч: индекс – П4696. Ак – 489 тенгеат 79 ыр (Марий Элыште);

● онлайн: тидлан podpiska.rochta.ru сайтыш пурыман але «Почта России» мобильный приложениым кучылтман;

Рекламе.

● редакций гоч: ак – 150 тенге;

● электрон газетым налнеда гын, 89371178238 телефон номерыш 150 тентем колтыман да yamde_lii@mail.ru адресыш лумнердам, электрон почто адресдам возен колтыман.

«Ямде лий» газетлан Башкортостан, Удмурт, Татарстан республик-лаште илыше-влакат возалт кергыт.

Подпискым ыштыше-влак колаште лотерей модышым эртарена. Квитанцийым але тудын копийжым редакцийышке колтыза.

Снимкыште: Илья Рыжов (Медведево, Нурма).

Сенгышым саламленыт

Марий Эл Республикым Вуйлатыше Ю.В.Зайцев «Сенгымаш диктантым» ямдылыше, эртарыше да сенгыше-влакым шукерте огыл саламлен. Ушештарена: Кугу Ачамланде сарлан пӧлеклалтше тӱнямбал историй диктант Марий Элыште 26 апрельыште эртаралтын. 500 площадкыште куд тӱжем наре ен шинчымашыжым терген.

– *Тыгай диктант Кугу Ачамланде сар нерген палымым тергаи, самырык тукумлан историйыште лийше событий-влакым чын умы-*

лаш полши, кугезе коча-кована-шамычын геройлыкыштыт нерген порын шарнаи туныкта. Историйым мондышын ончыкылыкшо уке, – ойлен Ю.В.Зайцев.

Марий Элым Вуйлатыше Ю.В.Зайцев Тӱнямбал диктантын финалистшын дипломжым Руэм посёлкысо Шуко профилян лицейыште 11-ше классыште тунемше Валерия Ятмановалан кучыктен (снимкыште).

Л.ГРИГОРЬЕВА ямдылен.
Д.Речкинын фотожо.

Аралалтын моштыман

Терроризм ваштареш кучедалмаште икоян улмо кечылан пӧлеклалтше мероприятий-влакым Марий Элысе тунемме верлаште 3 гыч 10 сентябрь марте эртареныт. Школлаште линейке, класс шагат-влак лийыныт, йыргешке үстел йыр погынен мутланеныт. МЧС-ын, МВД-н да моло ведомствын пашаенгышт тунемше-шамыч дене вашлиймашлам эртареныт. Книга-

гудо пашаен-влакат тиде мероприятийыш ушненыт. Морко район Изнур ялысе библиотекем вуйлатыше Надежда Петровна Иванова самырык тукум дене «Терроризм и его виды» профилактике мутланымашым эртарен (снимкыште). Тыгай туткар деч кузе аралалтме нерген умылтарен.

З.АЛЕКСАНДРОВА.
Фотом книгагудын архивше
гыч налме.

Российысе увер

Йуд каваште шӱдыр-влакым эскераш йӧратеда? Тугеже «Космические горизонты» всероссийский йоча конкурсыш ушныза. Тыште шкендан сандалыкдам шонен луктын кертыда. Кагазыш кусарыза да 18 сентябрь марте itperemena.ru сайтыш верандыза.

«Яркая палитра осени» тӱнямбал йоча конкурсыш ушнаш лиш. Шыже пагытын моторлыкшым сӱрет але фотографий гоч почын пуышо паша-влакым 1-11-ше класслаште тунемше-влак prodlenka.org сайтыш колтен кертыт.

Кызытсе илыш дене иктӧр ошкылнеда? Тидлан йӧн уло: «Яндекс Лицей» онлайн программирований курсым почеш. Тушко 13 ияш гыч возалташ лиш. Йодмашым 30 сентябрь марте колтыман. Тӱрыс увер – lyceum.yandex.ru сайтыште.

Марий Элысе увер

«Ярмарка профессий» визымше всероссийский видеоролик конкурсым иктешленыт. Тушто йоча да самырык-влаклан В.Х.Колумб лӱмеш республикысе книгагудо пеленысе «Колумб Pictures» мультипликационный студиный участникше-влак икымше верым сенген налыныт.

«Кубок Диаманта – 2024» куштымаш спорт дене российысе турнирыште «Авангард Марий Эл» клубын тунемшыже-влак Илья Мамаев ден Вера Шадрина латиноамерикан программыште 1-ше да 3-шо верлам сенген налыныт. Европейский программыште 2-шо лийыныт.

Краевед, этнограф Т.Евсеевлан пӧлеклалтше «ЕВСЕЕВ: Признание ценою в жизнь» кӱчык документальный фильмым «Культура.РФ» сайтыште ончаш лиш. Картине тӱрлӧ наградым сенген налын да вич элыште ончыкталтын.

Мер толкынын лектышыже куандарыше

Марий Эл Республикысе «Лүдыкшыдымылык школ» мер толкынын Советский районысо пөл-кажым Наталья Владимировна Шабалина вуйлата. Тиде пашалан Ронго школышто посна кабинетым почыныт. Тунемше-влаклан ешартыш шинчымашым налаш чыла йөн уло. Педагог-шамыч утарышын курсшым эртенят. Занятийлам Михаил Васильевич Алмакаев да молат вудат.

– *Ўдыр-рвезе-влак икымше польшышым пуаш тунемыт. Тидлан кўлешан оборудованийым наледыме. Рацийым, жгутым да моло вес арверым налаш выпускник-влак полишеныт. Тунемше-шамыч мастер-класслаште, проект пашаште чолгалыкыштым ончыктат. Тўрлў таңасымашке ушнат да ончыл верыш лектыт. Ўдыр-рвезе-влаклан пожар эстафетыште, вий-куатым тергыме упражнениылаште, кроссышто, кычалме-утарыме пашаште, чаракым сенымаште, илен лекме*

маршрутышто шкеныштым тергаи поснак келиа. Школын лўмжў районышто веле огыл, республикыштат чапланен, – оила Н.В.Шабалина.

«Лўдыкшыдымылык школ» селасе пожарный частыш пашаенже-шамыч дене пенгыде вашкылым ыштен. Пожар лўдыкшў годым шкем кузе кучымо нерген мутланымашым эртарат. Вургемышт дене палдарат да писын чияш туныктат. Ронго школышто пашам ыштыше педагог да йоча-влак моло тунемме вер дене келшынам кылым ви-яндат. Туныктышо-шамыч икте-весе дене паша опыт дене пайлалтыт. Августышто Запорожский область гыч уна-влак толыныт. Тыгай толкын пенгыде койыш-шоктышан лияш да кеч-могай задачым кўлеш семын шукташ туныкта.

З.ТИМОФЕЕВА.

Снимкыште: М.В.Алмакаев, школ директор Н.М.Шабалина, Н.В.Шабалина.

И.Речкинын фотожо.

19 сентябрь марте Марий Эл Республикыште йоча-влакын лўдыкшыдымылыкышт месячник эртаралтеш. Тыгодым калык коклаште, уремыште, корнышто шкем чын кучымо шотышто правил-влакым ушештарыман. Тўрлў энгекыш логалме годым мом ышташ кўлмў нерген палдарыман.

Пайдале таңасымаш

Хлебниково селаште эртаралтше «Лўдыкшыдымў орава» район конкурсышто сенгышыш лекмеке, вий-куатнам, моштымашнам Йошкар-Олаште тергенна. Физкультурым туныктышо Людмила Николаевна Семенова мемнан дене пырля лийын. Таңасымаш эртымеке, мемнам Йошкар-Ола

мучко экскурсий дене коштыктенит. Рўдолан эртыме корныжым радамлен каласкаленыт, уста ен-влак нерген ойленит. Шинчымашнам пойдаренна, ынде ИКН урокышто йолташем-влаклан каласкален кертам.

Линда ПРОХОРОВА.
Марий Турек, Арбор.

Икымше ошкыл

Кажне урокышто налме шинчымашын пайдаже уло. 10-шо классыште тунемме годым индивидуальный проект предмет лийын. Тидым мый моткоч кўлешанлан шотлем. Ме тўрлў проектым ышташ тунемынна. Кажныже шкаланже келшыше темым ойырен.

Погымо шинчымашем республикысе шанче-практике конференцийыште тергенам да сенгышыш лектынам. Усталык пашам поэт-земляк Макс Майнын «Айдеме – патыр» йомакшылан пўлеклалтше лийын. Йоча-влак шочмо сылнымутлан шўмангышт манын, произведений почеш марий сынан сўрет-шамычым (**снимкыште**) ямдыленам. Сўрет кеч-могай произведенийлан сылнылыкым пурта да текстым умылаш полша.

Тунемше-влак, проект пашашке кумылын ушныза. Кажне шинчымаш илышыште кўлешан. Шочмо сылнымут дене кылдалтше поснак шерге.

Ксения ЛАСТОЧКИНА.

Медведево, Нурма.

Авторын сўретше.

Синквейн

Карандаш
Ужарге, йошкарге.
Сўретла, воза, кора.
Тунемшын польшыкалышыже.
Арвер.

Яна РЕПИНА.
Советский, Ўрша.

Чавайн

Тукым ulyна

Вучымо пайрем

Толын икымше сентябрь –
Пешак вучымо пайрем.
Ваче гоч сумкам сакалын,
Угыч школышко вашкем.

Погенам кугу аршашым,
Шкеже чот куаненам.
Вученам мый вашлиймашым,
Йолташ-шамычым ужем.

Ваш ончалын, воштылалын,
Рүжге классыш пурена.
Икте-весьлан полшалын,
Шинчымашым погена.

Аня АФАНАСЬЕВА.
Кужэнер, Тошто Йүледүр.

Игече вашталтеш

Кажне пагыт шке семынже
чесле, мо дене гынат айдемем
куандара. Шукерте огыл йы-
мыктарыше шинчан чевер кече
шўмнам вўчкыш, а теве ынде
шыжат толын шуо.

Шўртнў шыже. Сентябрь.
Эрдене кече кенезымсе гаяк
шыргыжалын лекте. Кавам,
мландымбалым шыма йоллаж
дене авалтен нале. Кечывал
лишан чотрак ырыкташ тўна-
ле. Шокшын чийыше ен-влак
вургемыштым кудашыт, пуйто
кенежем шарналтынешт. Уке,
мо эртен гын, эртен. Пўртўсат
модемеш. Чодыра вуй ужар-
гын, сарын-йошкаргын мардеж
дене толкыналтеш. Тымык иге-
че годым тўрлў тўсан чиям ика-
наште кышкалмыла коеш.

Шукын шыже пагытым ноч-
ко, лавыран маныт. Туге гынат
шыже ойгырымо да кумыл во-
лымо пагыт гына огыл. Тыго-
дым ме пырля тунемме йолташ-
на-влак дене уэш вашлийынна,
у тунемме ийым тўналынна.

Елена ОВЕЧКИНА.
Шернур, Лажъял.

Ик тукым весым алмашта

Ешыште шольо-шўжар-влак
иза-акаштым ончен кушкыт гын,
школышто изирак-шамыч кугурак
ийготан-влак деч шукылан туне-
мыт. Параньга район Матародо шко-
лыштат тыгак.

9-ше классыште тунемше Алек-
сандра Антропова чолгалыкшым
тўрлў мероприятий ден конкур-
сышто 1-ше класс гычак ончыкта.
Сылнымутлан поснак шўман.

– *Марий йылме авам гай лишыл.*
Икымше тунемме почеламутем
Максим Деляновын «Каныш кече»
лийын. Якимов, Герасимов луд-
машлаште эреак сененам. «Учите-
лями жива Россия» районысо кон-
курсешто икымше верыш лекмем
сайын шарналт кодын. Мыланем
Михаил Якимовын, Надежда Ники-
тинан, Вера Гордееван да мольнат
почеламутыштым лудаш келша, –
ойла ўдыр.

Александра аважлан да икымше
туныктышыжо Алёна Вячеславовна

Морозовалан почеламутым сылнын
лудаш туныктымыштлан таушта.

5-ше классыште тунемше Ан-
гелина Андреева Александран
корныж дене ошкылеш. Шукер-
те огыл тудат Якимов лудмаште
икымше верым сенен налын.

– *Марий сылнымут – тиде*
Шочмо элым, калыкым йўра-
тымаш да тудын сўраллыкшым
моктымаш, садлан мый шочмо
йылмем дене изинек кугешнем.
Марла лудам да мутланем, –
ойла Ангелина.

Ўдыр районышто эре гаяк он-
чыл верышке лектеш, респуб-
лике конкурслашкат ушна.
Мастарлыкшым кечын тапта,
садлан кугу кўкшытыш шуэш ма-
нын ўшанена.

Х.АЛЕКСАНДРОВА.
Снимкыште: А.В.Морозова,
Ангелина Андреева,
Александра Антропова.
Фотом школ архив гыч налме.

Кроссворд

Яныш Ялкайнын «Андрей Толкын» повестыше почеш.

Шола гыч пурлашке: 3.Повестысе герой. 7.Андрийын шўжарже.
8. Андрийын акаже. 9.Апшат. 10.Андрийын изаже. 11.Орол.

								1.	
2.									
				5.			3.	4.	
7.									
					8.				
					10.				
11.									

Кўшыч ўлыкў:
1.Повестын тўн
геройжо. 2.Земский
управын пашанже.
4. Андрейын йол-
ташыже.
5.Старшина.
6.Андрийын ачаже.

В.СМИРНОВ ямдылен.

Кушна шұдыр

Марий шұлышан ұдыр-рвезе-влак кундемна мучко шагалын огытыл. Ик тыгай чолга ұдыр Морко район Изи Кушна ялыште ила да Шордур школышто тунемеш. Марина Бирюкова (снимкыште) тений кандашымше классыш куснен. Усталыкшым тудо изинекак ончыкташ тўналын.

– *Кокымшо класс гычак почеламутым сылнын лудмаш конкурслашке коштам. Ынде мый кў кузе лудмым ужынам да нунын семынак тыршем. Тушто чўжкыдын призёр-влак коклашке лектам. Марий сылнымутым лудаш йўратем. Патриотизм сынан книга-влак утларак келшат*, – ойла Марина.

Шым ий теммеке, тудо Изи Кушна клуб пеленысе «Эр ўжара» йоча ансамбльыш кош-

таш тўналын. Тушто мураш, кушташ да тўрлў семўзгар дене шокташ тунемын. Кызыт «Кушна мланде» ансамбльын тале участникше.

Яра жапыште Марина сўретлаш да пидаш йўрата. Ача-аважлан пўрт сомылым ышташ полша. Тудлан Ласточка имньыштым ончаш эн чот келша. Кушкыжын кошташ кумылжо уло, тидлан тудым ачаже туныкта.

Школым тунем пытарымеке, ончыкылык илышыжым артист але полиций паша дене кылдынеже. Кеч-могай корным ойыра гынат, ўшаныме шуэш: марий шўлышыжў шўм-чоныштыжо нигунам огеш йўрў.

Е.СЕРГЕЕВА.

Фотом еш архив гыч налме.

Шыже

Пўртўсна вашталте,
Лышташ-влак йогат.
Ончалза окнашке,
У пагыт вашка.
Ах, шыже, шыже,
Йўратыме жапем,
Тый денет адак мый
Угыч вашлийнем.

Лиана НИКИТИНА.
Морко, Волаксола.

Казаковлан

Келшымашым тый мокталыч,
Илыш шўлышым пуэн.
Вий ден сыным токак луктыч,
Илыш кумылым сўрен.

Одаргале кундеметше,
Сылнымут садвечыжат.
Морко калык шижын нале –
Шўдыр шочо каваштат.

Таня ТИМОФЕЕВА.
2-шо номеран Морко школ.

Тўвыра – вий

Марий тўвыра – тиде мемнан вий. Ме тудым аралышаш улына. Кушто марий йылме, тушто марий тўвыра. Марий тўвырам арален кодаш манын, кызыт ялысе клуб-влакым олмыктат. Пашаен-шамычым кондат. Кугезе тукымна кузе илен, мом ыштен – тидын нерген марий тўвырана раш палдара. Шымлаш кумыл веле лийже.

Софья АЛЕКСЕЕВА.
Морко, Энерсола.

Эн кугу поянлык

Мыйын шочмо йылмем – марий йылме. Школышто кугыжаныш марий йылме урок веле. Ешартыш шинчымашым налаш манын, «Родное слово» кружокыш коштам. Мыйын шонымаште, шочмо йылмым палаш кўлеш. Тудо айдемын эн кугу поянлыкше. Йылме йомеш гын, калыкын тўвыраже, сылнымутшо, ойпогыжо да молат пытат. А вараже калыкшат пыта. Тыге лийшаш огыл. Садлан шочмо йылмым палаш гына огыл, тудын дене вожылде мутланыман да ўмыржў кужу лийже манын тыршыман. Тўрлў калык – тўрлў пўрымаш. Марий калыклан шуко йўсылыкым чыташ логалын. Но нуно, чыла селген, ончыко каеныт. Сар годымат шочмо мландыштым араленыт. Шочмо эл да йылме ик радамыште шогат. Кугезе коча-кована-влак мыланна марий калыкын шочмо мландыжым веле огыл, тыгак тўвыражым, историйжым, йылмыжым арален коденыт. Ме тидым мондышаш огынал. Нунылан тауштен, шочмо йылмынам аралышаш улына.

Кристина ГЛАЗЫРИНА.
1-ше номеран Шернур школ.

Мужыр муторланге

Ит сакалте вуйым ўлык,
Ынже темде тыйым шўлык.

Лийже кеч-могае тургым,
Тый ит мондо калыкмутым.

Марий илыш-йўлана
Тек моторын тўзлана.

Я.ЕГОРОВ.

Шинчымашетым терге!

20 сентябрьыште поэт, прозаик, кусарыше Пет Першутын (Петр Григорьевич Першуткин) шочмыжлан – 115 ий.

1. П.Першутын шочмо верже:
 - а) Курыкмари район Пайскырык,
 - б) Кужэгер район Конганур,
 - в) Медведево район Нурма.
2. Возымо пашаже-влак кушто савыкталтыныт?
 - а) «Марий коммуна» газетыште,
 - б) «Ямде лий» газетыште,
 - в) «У сем» журналыште,
 - г) «Кыралшы» газетыште.
3. Поэтын кумдан палыме йомак-поэмыже:
 - а) «Кутко сўан»,
 - б) «Ош йўксў»,
 - в) «Ший пўян Ший Пампалче».

Илыш эре ончыко да ончыко кая. Шкем вияндаш, шуараш, чонным лыпландараш, эмлаш шуко йөн уло. Йоча-влак, интернетысе түрлө лаштыкыште шинчеда гын, «нейрографике» шомакым колында да мотор, түрлө чиян сүретым ужында, очыни. Тидын нерген психолог, нейрографике дене инструктор, эстетический коуч О.А.Маркова (снимкыште) раш пала да шуко пашам ышта.

– У йөнлан эше лу ий веле. Нейрографикым профессор, психологий шанче кандидат Павел Михайлович Пискарев шонен луктын. Ты мут кок шомак гыч ышталтын: «нейро» нерв манме лиеш, «графика» – возаш, сүрэтлаш. Садлан нейрографике тиде кеч-мом сүрэтлымыш огыл. Линий да түрлө фигур гоч ме чон шижмашнам, шонымашнам умылен, иктаж-могай йодышым рашемдышаш улына. Сүрэт вуйдорыкысо процесс-шамыч дене чак кылдалтын, – ойла Ольга Александровна.

Ты йөнным эн ончыч кугыен-влак кучылташ тўналыныт гын, кызыт йоча-шамыч коклаштат кумдан шарлен. Пайдаже ятыр! Нейрографике вожылмашым, лўдмашым, тургыжланымашым, ойгым сенгаш, шкем умылаш полша. Йолташ, лишыл ең, родо-влак дене кылым саемда да пенгыдемда. Ончыко волгыдо кумыл дене ошкылаш, шонымашке шуаш ўшаным пуа. Кумылым нўлта, у шўлышым пўлекла. Икманаш, кеч-могай нелылыкым рашемдаш лиеш.

Чыдалан келша мо?

Нейрографике чыла ийготан еңлан келша мо? Ты шотышто О.Маркова тыге умылтарыш:

– Мый йочасадыш коитишо икшыве денат, подростко-шамыч

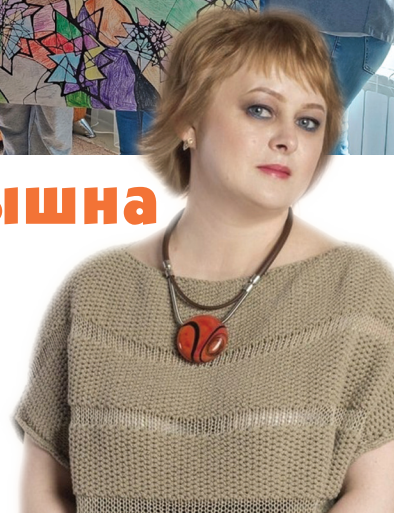

Сүретлен, илышна саемеш

денат пашам ыштен онченам. Мутлан, психолог-влакын «Лўдмашетым сүрэтле» упражненийышт уло. Тыгодым нейролинейм кучылтмеке, пайдаже шукуррак лиеш. Подростко-шамычлан пайда улмыжым утларак шижам. Нуно ты йөнн кўлешлыкышым палат, тыртышым, линейным умылен сүрэтлат. Пашаикышт кугу шонымашым пышатат. Мутлан, экзаменным сайын кучынешт, кўлешан профессийым ойырынешт. Ача-ава дене пашам ыштыме годым поснак кугу лектыш шижалтеш. Тудо еш кўргысў кылым пенгыдемда веле огыл, чон почын кутыраш йўным ышта.

Кажнын шке палыже

Сүретлен ом мошто маныда да нейрографикым ўрдыжыш шўкалыда гын, йонгылыш лийыда. Тидлан кугу усталык огеш кўл. Пенгыдырак кагазым налза, шем маркерым, түрлө тўсан карандашым, текстовыделительным муза да вуйышто мо ышталтым сүрэтлыза. Тыге лаштык фигур-влак дене темеш. Тыртыш сай тўналтышым, лўдыкшыдымылыкым ончыкта, треугольник – кушмашын, виянмашын, тарванылмашын символжо. Но треугольник дене тўткырак лийман. Кошар лук чакнымаш, конфликт дене кылдалтын. Квадрат ўшаным, пенгыдеммашым ончыкта. Но тудо сүретыште вашлиялтеш гын, иктаж-мом вашталташ кумыл укем палдара. Линий – тиде вуйдорыкысо нейрон-влакын икте-весе дене кылышт. Нуно кызытсе илышым да ончыкылыкым

ушат. Садлан сай кумыл дене веле коркалыман.

Тўсымат шотыш налман. Мутлан, канде але ужар тўс лыпланымашым, вашталтышым, вучыдымашым ончыктат, йошкарге, нарынче, кўрен – вий-куатым, писылыкым, кушмашым. У шонымашым илышыш шындарынеда гын, «шокшо» тўсым кучылтса.

Кеч ўшане, кеч уке

Йоча-влаклан нейрографикым шке гыч сүрэтлаш йўсырак, садлан ача-ава, школысо психолог-шамыч дек эңертыман.

– Кажне сүретын пайдаже уло. Ик историйым каласкалынем. Рвезе туныктышо да пырля тунемме йолташ-влак дене умылыдымаш лекмылан кўра вес школыш куснынеже ыле. Но вес тунемме тўнежыште вер лийын огыл. Тудлан сентябрьыште уш тушак пўртылаш кўлын, садлан ўпке темылан сүрэтлаш темлышым. Тыге ныл гана вашлийна. Шукерте огыл аваже увертарыш: у школышто вер лектын. Кеч ўшаныза, кеч уке... – ойла Ольга Александровна.

Х.ТОКПУЛАТОВА.

Снимкыште: «Рождение новой звезды» тренингийн участникше-влак.

Фото-влакым еш архив гыч налме.

Поро йўла

Кенже каникул шуэшат, ме еш дене (снимкыште) кажне ийын кумда Российым ончен коштына. Тений Угарман олаште уна лийынна. Кремльышке, зоопаркышке пуренна, энерумбалын сөраллыкшым эскеренна. Пүртүс лонгаштат жапым эртараш йоратена. Палаткым пелен налын, тўшкан

тарванена. Тулотым ылыжтена, колым кучена, кочкаш ямдылена. Смартфоным да моло гаджетым ёрдыжыш коранден, чон почын мутланымаш – пиал. Тиде ынде поро еш йўлаш савырнен.

Полина ЩЕГОЛЕВА.
Марий Турек школ.
Фотом еш архив гыч налме.

14 сентябрь – икымше полышым пуымо тўнямбал кече.

Энгекеш логалше айдемылан икымше полышым чын пуэн мошташ да аптыранаш огыл манын, икмыняр канашым палыман:

«икымше полышым медицине пашаен-влакын толын шумышт деч ончыч пуат;

«икымше полышым пуымо деч ончыч тазалыкланда нимогай энгек укем рашемдыман;

«энгекыш логалше еным да воктен улшо-шамычым лўдыкшыдымё верыш корандыман;

«энгекыш логалше енын шўлышыжым, кидшержым тергыман. Вуйжым комдык ыштыман да, нерже, умшаж деке лап лийын, шўлышыжым шижаш але колаш тыршыман. Сонный артерийыш парнявуйым тушкалтен, вўршержым пален налман. Ушым йомдарен але укем умылаш манын, вачыж гыч кучен, эр-

кын рўзалтыман да иктаж-могай йодышым пуыман;

«специалист-влакым ўжман: 112 – сото телефон гыч; 03 (вашкеполыш) але 01 (утарыше-влак) – стационар телефон гыч;

«кўлшө икымше полышым пуыман. Тудо тўрлө лийын кергеш;

«энгекыш логалше воктене специалист-влак толмешке лийман. Могай полышым пуымыдам да энгекыш логалше енын могай улмыжым раш каласкалыман.

112

ЕДИННЫЙ НОМЕР ЭКСТРЕННЫХ СЛУЖБ

101 Единый телефон пожарных и спасателей	102 Полиция	103 Скорая помощь	104 Аварийная газовая служба
--	-----------------------	-----------------------------	--

Паренге «кучедалын»

Тений игече койышыжым мыланна ончыктыш. Шошым паренгым эр шындаш ыш лий: йўштө ыле. Вара кече чот пелтыш. Пытаргышлан йўр чот йўрө. Ме тўрлө урлыкым шындена: Королева Анна, Луговской, Гала да молат. Паренге игече дене «кучедалын» гынат, лектыш куандарыше. Шолдыра шочын, тыгыдыже шагал. Эн кугу паренгым висышна – 800 грамман. Ик гана шўрым шолташ сита! Теле мучко тамле сийым ямдылаш тўнгалына. Паренге – кокымшо кинде.

Юля ЯГОДАРОВА.
Советский, Кельмаксола.

Тушто

- ? Кайык огыл, муным мунча.
- ? Ошман мландыште шўштыра, ўяныште – лазыра.
- ? Чевер улам – ўдыр омыл, почем кужу – вўльб омыл, тыртыш улам – туара омыл.
- ? Тоя вуйышто – шўртньб вуй.
- ? Ош комбем пел йолан.
- ? Лышташ йымач ош туара нўлтеш.

МАРИЙ ЭЛ РЕСПУБЛИКЫН ТУВЫРА, ПЕЧАТЬ ДА КАЛЫК-ВЛАКЫН ШОТЫШТО МИНИСТЕРСТВЫКЕ

М. Шкетан йўжеш
Марий кугажаншы драма театр

Марийский национальный театр
драмы им. М. Шкетана

ИДЫМ **СЕНТЯБРЬ**

19 чт 18:00	ОСКАР И РОЗОВАЯ ДАМА Письмо Богу НА РУССКОМ ЯЗЫКЕ	Э.Э. Шинтл ЦЕХ-3АЛ
20 кт 18:00	УШ ЙОММЕШ ЙОРАТЫМАШ Комедий /Любовь до потери памяти	В. Красногоров
21 шм 16:00	МИКУЛАН – ПРЕЗЕ, ЯКУЛАН – ЎДЫР Комедий /Николаю – телефон, Якову – невеста	А. Арабий
28 шм 16:00	ЮГОРНО Эпос	А. Спирidonov
29 рш 16:00	КЕНЕЖ ЙЎД /Летняя ночь Музыкальный комедий	Н. Арбан

Тыштыр ерратенный кырыкышыме –
Рыдыр эл ассистант сүтө дөтлөк
Волонтер РЕПЕТЕ

ВАКЦИНЫ НАХАШ
8(8362) 45-13-18
8(8362) 45-13-19

СЭНТЯБРЬ ИДЕТ
С СЕПТЕМБЕР
ПЕРВОГО
ПОНЕДЕЛЬНИКА
НА РУССКОМ

0+

Марий Эл Республикасые «Марий Эл» увер агентстве» КАУ.
Директор – Е.И. КУЗНЕЦОВ.
Тўн редактор – А.Н. ГРИГОРЬЕВА.

Индекс П4696.
Тираж 1550 экз.
Заказ
Формат – А-4-8.

Учредитель-влак:
Марий Эл Республикасые Тўвыра, печать да калык-влакын пашашт шотышто министерстве, Марий Эл Республикасые «Марий Эл» увер агентстве» КАУ.

Редакций да издатель: Марий Эл Республикасые «Марий Эл» увер агентстве» КАУ, 424006, Йошкар-Ола, СССР Вооружённый Вийын 70-ше идалькыше урем, 20-шо пўрт. Тел. 8(8362) 45-22-82.

Газетым редакцийыште погымо да верстатлыме, «Марий Эл Республикасые Правительствын типографийже» ООО-што ямде оригинал-макет гыч савыктыме. Типографийын адресше: 424000, Йошкар-Ола, Комсомольский урем, 112. Печатьыш пуымо жап – 14-00, фактически – 13-00.

Авторын да редакцийын шонымашышт тўрлө лийын кертыт. Серыш-влак мўнгеш огыт колпат. Ак – кутырен келшыме почеш.

https://vk.com/yamde_lii
<https://t.me/yamdელი>
yamde_lii@mail.ru
yamdელი@mediamari.ru (автор-влаклан)
Сайтын адресше: ямделий.рф

Газетым Кыл, информационный технологий да массовый коммуникаций сферым эскерыме шотышто федеральный службын Юл кундем федеральный округысо управленийыштыже регистрироватлыме.
Номер – ПИ № ТУ52-01404, 2023 ий 22 сентябрьыште пуымо.

У конкурс

Кундемыштына шыже озалана. Йоча-влак парт коклашке уэш шинчыныт. У тунемме ий тўналын. Меат, редакция пашаен-влак, кенеге дене чеверласен, ты пагыт дене кылдалтше фотоконкурсым иктешлен, ум темлена. Тудым «Шыжын поялыкше» манын лўмдышна. Чынжымак, вет ты пагыт эн поян, сўрал, шўрт-нў гай. Ёстембал тич – пакчасаска, емыж-саска, паренгат лектышыж дене куандара. А чодыраштыже – мыняр поялык! Чыла тидым шекланен шуктыман да фотош войзаш жапым ойырман. Сылне пўртўс коклаште войзалтме-ке, поснак сылне фото шочеш. Пашада-влакым «ВКонтакте» соцкылысе «Ямде лий» – марла йоча газет» тўшкашке сообщений дене колтыза. Эн шуко лайкым погышо егын озаже сенгышыш лектеш. Тўткў лийза. Йўклышў группын подписчикше лийшаш.

Снимкыште: Морко район Кўчыкэнер ялыште илыше М.Г.Гаврилова да йочаже-влак.

Ешартыш лайкым кузе погаш?

Сенгышылан – чапле пўлек.

Пашадам 30 ноябрь марте вучена.

400 лайк: 2025 ийын икымше пелийжылан «Ямде лий» газетлан почто гоч подпискым ышташ да квитанцийжым але копияжым редакцийышке колташ.

дене Сбербанкыш оксам колташ але тиде номерышке 150 тенгем пышташ. Электрон почтыдан адресшым возен колташ ида мондо. Редакция гоч подпискым ыштышат тынарак лайкым налеш.

кым возаш. Тудым газет лаштыклар савыктена.

200 лайк: электрон подпискым ышташ. 89371178238 номеран телефон

100 лайк: фотода пелен поян шыже нерген замет-

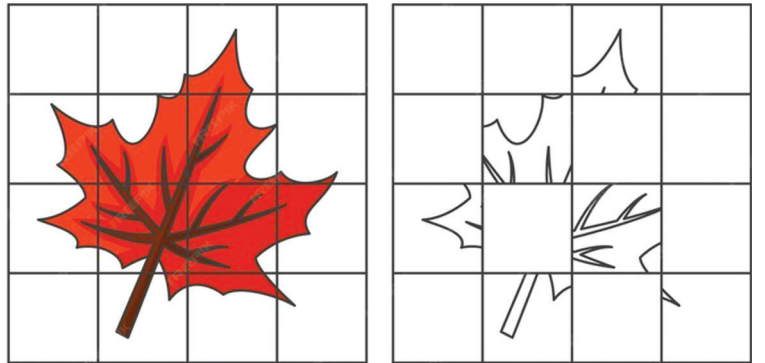
Ушештарена мыняр шукурак подпискым ыштеда, тунар шукурак лайкым погаш йўн лиеш. Тугеже газетлан возалташ родо-тукымдамат ушен кертыда.

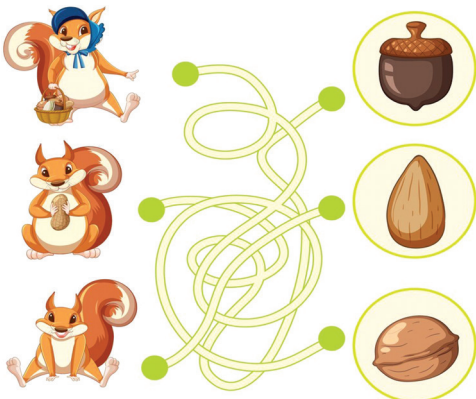
Мику деч аваже йодеш:
– Эргым, дневникышит молан уда отметке-влак улыт?
– Мый титакан омыл. Нуным мый ом шындылыс.
* * *

- Эргым, математике дене кузерак пашат кая? – йодеш ава.
- Эркин иям.
- Ала литератур дене сайрак?
- Эркин иям.
- Тугеже физкультур урокышто иймаш дене тыйын чыла сай?
- Уке! Пуренгаем!

Сўретым сўретлен пытарыза да чиялтыза.

Ур-влаклан кочкыш деке миен шуаш полшыза.

Шотлыза.

